

به نام خدا
سوالات امتحانات نهایی (۹۸ - ۱۴۰۲)

درس اول (هستی و پیوستی)

الف - تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد؟

- ۱- حمل جسم بر «مداد و خودکار» به دلیل نیاز دارد.
- ۲- حمل مفهوم «وجود» بر هر ماهیتی از جمله انسان، نیازمند دلیل است.
- ۳- وجود هر شیء، بیان کننده ذاتیات آن است.
- ۴- دلیل حمل وجود بر هر ماهیتی، از طریق حس و تجربه یا عقل محض قابل شناسایی است.
- ۵- حمل حیوان ناطق بر انسان، به دلیل نیاز دارد.

ب- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- ۶- ویژگی مخصوص یک شی را در منطق و فلسفه آن شی می گویند.
- ۷- وقتی کسی می پرسد آن چیست؟ یعنی به آن شی پی برده است اما از آن بی خبر است.

ج- گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۸- کودک با استفاده از کلمه «این» و «آن» نشان می دهد که به (۱-وجود ۲-ماهیت) اشیاء پی برده است.
- ۹- در قرن ۱۳ میلادی فلاسفه غرب، از طریق ابن سینا و ابن رشد، مجدداً با فلسفه (۱:افلاطون ۲: ارسطو) آشنا شدند.
- ۱۰- نوع حمل، در قضیه «لوزی شکل است» با کدام یک از قضایای زیر تناسب دارد؟
 - ۱- انسان حیوان است.
 - ۲- انسان مخلوق است.
- ۱۱- در کدام قضیه، محمول از اجزاء ذاتی موضوع است؟
 - ۱- آهن، فلز است.
 - ۲- آب، شور است.
- ۱۲- محمول در کدام یک از قضایای زیر، جزء مفهوم موضوع است نه عین آن؟
 - ۱- مثلث شکل است.
 - ۲- مثلث شکل سه ضلعی است.

د-سوالات تشریحی :

۱۳- یک فیلسوف مسلمان و یک فیلسوف غربی که نظریه مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار دادند، نام ببرید .

ک پاسخ : فیلسوف مسلمان = ابن سینا
فیلسوف اروپایی = توماس آکوئیناس

۱۴- از دیدگاه ابن سینا، وقتی می‌گوییم «آب و وجود دو مفهوم از یک موجود هستند» به چه معنا می‌باشد؟ توضیح دهید.
ک پاسخ : بدین معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک موجودند که باهم ترکیب یا جمع شده‌اند، بلکه از موجودی واحد، دو مفهوم مختلف را بدست آورده‌ایم. یعنی در عالم خارج دو امر جداگانه به نام آب و وجود نداریم.

۱۵- چرا حمل وجود بر «درخت»، به دلیل نیاز دارد؟

ک پاسخ : زیرا وجود، از اجزای تعریفی درخت نمی‌باشد. بیانگر ذات و حقیقت درخت نیست. از آن جدایی پذیر است.

۱۶- تفاوت حمل «شکل سه ضلعی» بر مثلث با حمل «موجود بر مثلث» چیست؟ توضیح دهید.

ک پاسخ : در عبارت مثلث شکل سه ضلعی است حمل شکل سه ضلعی بر مثلث یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. اما حمل وجود بر مثلث در عبارت مثلث موجود است، رابطه ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد.

۱۷- تفاوت حمل "حیوان ناطق" بر انسان با حمل "موجود" بر انسان چیست؟ توضیح دهید.

ک پاسخ :

در عبارت "انسان حیوان ناطق است"، حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد. اما حمل وجود بر انسان در عبارت "انسان موجود است" رابطه ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد.

درس دوم (جهان ممکنات)

الف - صحیح و غلط در جملات زیر را مشخص کنید .

- ۱) برکه امتحانی که در زیر دست شما است ، «واجب الوجود بالغیر» است .
- ۲) مفاهیم «مربع سه ضلعی» و «پرنده» به ترتیب (واجب الوجود) و (ممکن الوجود) هستند .
- ۳) حمل «وجود» بر «سیاه و سفید» ، امتناعی است .

ب- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید .

- ۴) رابطه موضوع و محمول در قضیه «دایره، دارای زاویه است» می باشد.
- ۵) همه اشیا یی که به واسطه علت هایشان موجودند، «واجب الوجود» هستند .
- ۶) «وجود» از نظر ملاصدرا بر دو قسم می باشد : و
- ۷) حالتِ مانند ترازویی است که دو کفه ی آن در حالتِ تعادل قرار دارند .
- ۸) همه ممکن الوجود ها که در حال حاضر موجود هستند، به واسطه علت هایشان شده اند.

ج- گزینه صحیح را انتخاب کنید .

- ۹) رابطه میان موضوع و محمول ، در قضیه «عدد هفت، زوج است» کدام است ؟
۱- امکانی
۲- امتناعی
- ۱۰) رابطه میان محمول با موضوع ، در قضیه «اسب بالدار ممکن الوجود است» چیست ؟
۱- امکانی
۲- وجوبی
- ۳) رابطه وجود با «روح» (۱- امکانی ۲- وجوبی) می باشد .

۱۱- براساس نسبت های سه گانه در قضایا، جدول را کامل کنید .

الف :	مثال برای رابطه امکانی	ج:
عدد ۲۵ فرد است	ب :	مربع ، سه ضلعی است .

۱۲- هریک از موضوعات زیر را به لحاظ «واجب الوجود، ممکن الوجود، یا ممتنع الوجود» بودن مشخص کنید .

بزرگِ کوچک	مورچه غول پیکر
الف (؟)	ب (؟)

۱۳- هر یک از موارد ذکر شده در جدول، واجب الوجود هستند یا ممکن الوجود یا ممتنع الوجود؟

شیرین شور	فضا پیما	هندوانه
الف :	ب :	ج :

۱۴- (واجب الوجود بالذات) را تعریف کنید.

پاسخ : واجب الوجود بالذات همان ذاتی است که وجود برایش ضرورت دارد و این ضرورت از ناحیه خود ذات است ، نه از ناحیه یک امر بیرونی

۱۵- (واجب الوجود بالغیر) را تعریف کنید .

پاسخ : همان ممکن الوجود است که بالذات وجود برایش ضرورت ندارد، اما بعد از وجود، ضرورتش از ناحیه واجب الوجود بالذات نشئت گرفته است ، رابطه ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد .

درس سوم (جهان علی و معلولی)

الف - صحیح و غلط را در جملات زیر مشخص کنید .

- ۱) رابطه علیت ، رابطه ای وجودی است ، مانند رابطه‌ای که میان دو دوست وجود دارد.
- ۲) از نظر هیوم ، درک رابطه ضروری میان علت و معلول از طریق تجربه به دست می آید.
- ۳) حالت ممکن الوجود ، نسبت به وجود و عدم ، حالت ترازویی با دو کفه متعادل است .
- ۴) به عقیده هیوم ، منشاء ادراک و پذیرش رابطه علیت ، یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده ها است.

ب - جمله زیر را کامل کنید .

- ۵- از نظر دکارت ، انسان اصل علیت را به طور درک می کند .
- ۶- هر یک از عوامل «آشپز» و «چاقو» برای تهیه غذا، علت محسوب می شود .

ج - گزینه صحیح را انتخاب کنید .

- ۷) از نظر فلاسه مسلمان ، کشف علل امور طبیعی از طریق (۱: حس و تجربه ۲: عقل) صورت می پذیرد.
- ۸) کدام مورد ، از مصادیق رابطه علیت می باشد؟
 - ۱- حرارت و سوزاندن
 - ۲- دوستی بین دو نفر
- ۹) پشتوانه نظم دقیق جهان، اصل (۱-وجوب بخشی علت به معلول ۲- سنخیت علت و معلول) است.

د- تعیین کنید که هر یک از گزاره های زیر عقیده کدام فیلسوف است ؟

- ۱۰) تداعی علیت ، چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده ها نیست .
- ۱۱) اصل علیت، جزء اصول اولیه‌ای است که درک انسان از آن فطری است .

۵- پاسخ تشریحی دهید .

۱۲- نظر دیوید هیوم را درباره « منشاء اعتقاد به اصل علیت در نزد انسان » توضیح دهید.

پاسخ: دیوید هیوم میگوید مثلاً بر اثر تکرار مشاهده خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین تداعی می شود که خورشید علت روشن شدن زمین است و این تداعی چیزی جز یک امر روانی ناشی از توالی پدیده ها نیست.

۱۳- تفاوت «رابطه علیت» با سایر روابط میان موجودات چیست؟ با استفاده از یک مثال توضیح دهید.

پاسخ: در رابطه علیت یا همان رابطه وجودی، وجود یک چیز ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است، و اگر علت باشد، معلول آن هم حتماً خواهد بود و اگر علت نباشد، معلول هم نخواهد بود. این رابطه با روابط دیگری که میان موجودات برقرار است تفاوت دارد، مثلاً رابطه علیت همانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می شود و سپس میان آنها دوستی برقرار می گردد.

۱۴- از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان بعد از درک کدام اصل، درمی یابد که پدیده ها خود به خود به وجود نمی آیند؟

پاسخ: اصل اجتماع نقیضین محال است.

۱۵- نظر دکارت درباره منشاء اعتقاد به علیت چیست؟ توضیح دهید.

پاسخ: او معتقد بود که اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می آید و جزء اصول اولیه ای است که انسان آن را به طور فطری درک میکند. هر انسانی با درکی از رابطه علیت متولد میشود و درک این رابطه نیاز به تجربه یا آموزش ندارد.

۱۶- «علت تامه» و «علت ناقصه» را تعریف کنید.

پاسخ: مجموعه عوامل ایجادکننده معلول را علت تامه میگویند و هر یک به تنهایی را علت ناقصه میگویند.

۱۷- هنگامی که راننده ای، خودروی بدون نقص را روشن کرده و هدایت می کند، این عمل او مبنای پذیرش کدام یک از

لوازم علیت است؟

پاسخ: اصل وجوب (ضرورت) علی و معلولی

۱۸- کدام گروه از فیلسوفان «اصل سنخیت» را یک اصل عقلی می دانند؟

پاسخ: فیلسوفان مسلمان (ابن سینا)

۱۹- تفاوت دیدگاه «هیوم» با تجربه گرایان در مورد منشاء درک رابطه علیت را بنویسید.

پاسخ: هیوم بر خلاف تجربه گرایان که معتقدند درک رابطه ی علیت از طریق حس و تجربه ممکن است. می گوید که رابطه ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی توان از طریق مشاهده ی حسی و تجربه بدست آورد.

۲۰- اصل «سنخیت علت و معلول» را با ذکر مثال تعریف کنید .

ک پاسخ: هر علتی معلول خاص خودش را پدید می آورد . هر معلولی از علت خاصی صادر می شود . مثال آتش می سوزاند . (یا هر مثال درست دیگر)

۲۱- به نظر فیلسوفان مسلمان چرا یک پدیده نمی تواند خود به خود و بدون علت به وجود آید؟

ک پاسخ: زیرا اینکه چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، باشد و این همان اجتماع نقیضین است که محال است .

درس چهارم (کدام تصویر از جهان؟)

الف- کدام گزینه صحیح و کدام یک غلط می باشد؟

- ۱) از نظر دموکریتوس، برخورد اتفاقی ذرات سرگردان سبب پیدایش عناصر و اشیاء فعلی در جهان شده است.
- ۲) همه خداناباوران به اتفاقی بودن جهان به معنای نداشتن هدف مندی در جهان باور دارند.

ب- سوالات تشریحی

- ۳) به لحاظ عقلی و فلسفی، قبول غایت برای اشیاء و پدیده های جهان در چه صورتی امکان پذیر است؟ توضیح دهید.
پاسخ: قبول غایت برای اشیاء و پدیده های جهان وقتی امکان پذیر است که این غایت قبل از پیدایش اشیاء مشخص شده تا اشیاء متناسب با آن هدف و غایت ساخته شده باشند و چنین هدفی بدون قبول خداوند امکان پذیر نیست.
- ۴) با توجه به معنای سوم اتفاق، دیدگاه دو دسته از فلاسفه که برای جهان و انسان هدف و غایت قائلند را بیان کنید.
پاسخ: فلاسفه که برای جهان علت نخستین و آفریننده را اثبات می کنند، معتقدند همه حوادث جهان از ابتدا تا کنون و در آینده در جهت یک هدف و غایت از پیش تعیین شده قرار دارند. یا جهانی که ما در آن زندگی می کنیم به سوی کمال خود در حرکت است و مرحله به مرحله کاملتر می شود.

- ۵) چرا برخی مردم گاهی فکر می کنند که در بعضی موارد در عین وجود علت، معلول آن پدید نیامده است؟
پاسخ: زیرا برخی از مردم از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند به عبارت دیگر علت ناقصه را علت تامه می پندارند.

- ۶- در پاسخ به این سوال که: آیا تحولات روی زمین از همان ابتدا به سمت پیدایش انسان بوده است یا نه؟ فلاسفه به دو دسته تقسیم می شوند. نظر هر دو دسته را به اختصار بنویسید.
پاسخ: یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علت به علل معتقدند می گویند هر فرایند طبیعی هدف خاصی را تعقیب می کند و سرمنزلی تعیین شده دارد. یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علت به علل معتقد نیستند، غایت مندی زنجیره حوادث را انکار می کنند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می آورند که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است.

- ۷- چه نقدی بر نظر فیلسوفانی که در عین انکار خداوند معتقد به غایت مندی جهان و انسان هستند، وارد است؟ توضیح دهید.
پاسخ: قبول غایت برای اشیاء و پدیده های جهان وقتی امکان پذیر است که آن غایت قبل از پیدایش اشیاء مشخص شده باشد تا اشیاء متناسب با آن هدف و غایت، ساخته شده و پدید آمده باشند تا به سوی آن حرکت نمایند و تکامل یابند.

درس پنجم (مدا در فلسفه - قسمت اول)

الف- صحیح و غلط را در میان عبارات زیر مشخص کنید.

- ۱) از نظر کانت، وجود جهان ماورای دنیای مادی، مشروط به وجود خدائی جاودان و نامتناهی است.
- ۲) افلاطون در مواردی از خداوند با عنوان «مثال خیر» یاد می کند.

ب- جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

- ۳) از نظر هراکلیتوس «.....» هم به معنای حقیقتی متعالی و برتر از ماده است و هم به معنای نطق و سخن.
- ۴) افلاطون برای اشاره به ذات خداوند از واژه و برای خداوند در مرتبه خلق جهان، لفظ را به کار می برد.
- ۵) از نظر کانت، اختیار و اراده ویژگی است.

ج- هر یک از عبارات زیر نظر کدام فیلسوف درباره خدا است ؟

- ۶) نوعی هستی وجود دارد که پیوسته ثابت است.
- ۷) تصور انسان از یک موجود علیم و قدیر و نامتناهی، از جانب خداوند داده شده است.
- ۸) ایمان هدیه ای الهی است که خداوند به انسان عطا می کند.
- ۹) ضرورت وجود خدا از طریق وظایف اخلاقی قابل اثبات است.
- ۱۰) وجود حرکت در عالم، نیازمند محرکی است که خود آن، نامتحرک است.
- ۱۱) دلیل وجود خداوند عمدتاً در تجربه های شخصی درونی ما نهفته است.
- ۱۲) قبول خداوند، زندگی ما را در بستری قرار می دهد که آن را با ارزش می سازد.

د- پاسخ تشریحی دهید.

۱۳- «برهان حرکت ارسطو» مبنی بر اثبات وجود خداوند را بنویسید.

پاسخ: ارسطو معتقد است که وجود حرکت در عالم نیازمند یک محرکی است که خود آن محرک، حرکت نداشته باشد، زیرا اگر آن نیز حرکت داشته باشد، نیازمند یک محرک دیگر است و این سلسله محرک ها تا بی نهایت جلو خواهد رفت و چنین تسلسلی عقلاً محال است.

۱۴- «برهان درجات کمال ارسطو» را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید.

پاسخ: هر جا که یک خوب تر و بهتر وجود دارد، خوب ترین و بهترین نیز هست. در بین موجودات برخی خوب تر و بهتر از برخی دیگرند. پس حقیقتی هم که خوب ترین و بهترین باشد، وجود دارد که همان واقعیت الهی است.

۱۵- انتقاد دیوید هیوم به { برهان نظم } در بحث اثبات وجود خدا را بنویسید.

پاسخ: این برهان توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد؛ این برهان فقط می تواند وجود یک ناظم و خالق را اثبات کند که این جهان را اداره می کند، اما این برهان نمی تواند اثبات کند که این ناظم (و خالق) همان خداوندی است که نیاز به علت ندارد و واجب الوجود بالذات است. (و وجودی ازلی و ابدی دارد)

۱۶- دوفیلسوف غربی دوره جدید اروپا که از تجربه های معنوی درونی، برای باور به وجود خداوند استفاده کردند را نام ببرید.
پاسخ: هانری برگسون - ویلیام جیمز

۱۷- استدلال «دکارت» بر اثبات وجود خدا را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید.
پاسخ:

مقدمه اول: من از حقیقتی نامتناهی و دانا و توانا که خود من و هر چیز دیگری به وسیله او خلق شده ایم، تصویری دارم.
مقدمه دوم: این تصور نمی تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی ام، این تصور از هیچ موجود متناهی دیگر هم نیست.
نتیجه: پس این تصور از یک وجود نامتناهی است. اوست که می تواند چنین ادراکی را به من بدهد.

۱۸- افلاطون خداوند را چگونه توصیف نموده است؟

پاسخ: در سویی دیگر نوعی از هستی وجود دارد که همیشه ثابت است. نه می زاید و نه از میان می رود. نه چیز دیگری را به خود راه می دهد و نه خود در چیز دیگری فرو می شود.

درس ششم (فدا در فلسفه - قسمت دوم)

الف - صحیح و غلط در جملات زیر را مشخص کنید .

- ۱) فیلسوفان اسلامی می گویند ابتدا باید با خدا ارتباط معنوی برقرار کرد و بعد به اثبات عقلانی وی پرداخت .
- ۲) فارابی برای ابطال تسلسل علل نامتناهی از این مقدمه استفاده کرد: «هر معلولی باید علتی داشته باشد»

ب- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید .

- ۳) در نزد حکمای ایران باستان «.....» که همان خداست ، با خرد و اندیشه خود، جهانیان و وجدانها و خردها را آفریده است .
- ۴) فیلسوفان مسلمان ، اساس پذیرش هر اعتقاد و آیینی را می دانند .
- ۵) فلاسفه مسلمان اعتقاد به وجود خدا و نقش آن در را همانند نقش آب در می دانند .
- ۶) شیخ اشراق ، خالق هستی را نور محض می داند و او را می نامد .

ج- پاسخ تشریحی دهید .

۷- از نظر ابن سینا سبب بقای ممکنات و مخلوقات چیست؟

پاسخ: عشق خداوند به موجودات

۸- برهان وجوب و امکان ابن سینا را شرح دهید .

پاسخ: ابن سینا می گوید وقتی به موجودات این جهان نگاه می کنیم می بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی هستند، یعنی ممکن الوجود بالذات هستند. ممکن الوجود بالذات برای خارج شدن از حالت تساوی میان وجود و عدم نیازمند واجب الوجود بالذات است. پس: موجودات این جهان به واجب الوجودی بالذات وابسته اند که آنها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است .

۹- برهان فارابی برای اثبات وجود خدا ، مبتنی بر چه اصلی است ؟

پاسخ: فارابی، علاوه بر قبول برهانهای ارسطو، برهانی بر وجود خدا ارائه می کند که مبتنی بر محال بودن تسلسل نامتناهی علتها است .

۱۰- از نظر فارابی چرا تسلسل علل نامتناهی محال است ؟

پاسخ: زیرا اگر سلسله ی علتها بخواهد تا بی نهایت به عقب برگردد و هر علتی وابسته به علت قبل از خود باشد، بدین معناست که آغاز و ابتدایی در کار نباشد و در این صورت اصلاً چیزی پدید نمی آید تا نوبت به معلولی برسد که اکنون پیش روی ماست .

۱۱- ملاحظه فرمایید از طریق نظریه «فقر وجودی» (امکان فقری) چگونه وجود خداوند را اثبات می‌کند؟

پاسخ:

۱- موجودات پیرامون ما وجودشان عین وابستگی و نیاز است.

۲- موجودات وابسته و نیازمند باید به وجودی متصل باشند که آن موجود بی‌نیاز باشد.

۳- پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند.

۱۲- سه معیار از معیارهای معنا داری زندگی را در نظر فیلسوفان اسلامی نام ببرید.

پاسخ:

۱- جهان را غایتمند بیابد و این غایتمندی را توضیح دهد.

۲- انسان را موجودی هدفمند بشناسد و این هدف را مشخص کند.

۳- برای انسان گزاشی به خیر و زیبایی قائل شود و بداند که این خیر و زیبایی یک امر خیالی نیست، بلکه در یک حقیقت متعالی (یعنی خدا) وجود دارد.

درس هفتم (عقل در فلسفه - قسمت اول)

الف) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد:

- ۱- یکی از کاربردهای عقل در فلسفه، همان توانمندی است که به کمک آن استدلال می کنیم .
- ۲- توانایی افراد در تعقل و استدلال یکسان بوده و بی نیاز از تمرین می باشد.
- ۳- فیلسوفان و حکمای دوره دوم حاکمیت کلیسا، عقل را عامل تضعیف ایمان می دانستند .

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید :

۴- امروزه، عقل در اروپا، به عقلِ تقلیل پیدا کرده است.

ج) گزینه مناسب را انتخاب کنید :

۵- فیلسوفان از طریق (۱: شهود ۲: دلیل و برهان) وجود «عالم عقول» را اثبات می کنند.

۶- تعیین کنید فلاسفه زیر «عقل گرا» هستند یا «تجربه گرا»؟

۱) آگوست کنت (۲) فرانسیس بیکن

د) هریک از گزاره‌های زیر حاصل کدام فعالیت عقل است؟ (عقل نظری - عقل عملی)

۷- انسان باید به حقوق دیگران احترام بگذارد.

۸- هر جسمی دارای سه بُعد است.

۹- نسبت به یکدیگر مهربان باشیم .

۱۰- همه فلزات رسانا هستند .

۱۱- نباید عهد و پیمان خود را بشکنیم .

ه) به سوال‌های زیر پاسخ کامل دهید:

۱۲- ارسطو بر چه مبنایی، عقل را به «نظری» و «عملی» تقسیم می کند؟

پاسخ: براساس کاربرد و کارکرد عقل

۱۳- دکارت عقل را به کدام معنا به کار می برد و حدود توانایی و جایگاه عقل نزد او چه میزان است؟

پاسخ: دکارت که با ریاضیات به خوبی آشنا بود، به همه توانایی‌های عقل، مانند بدیهیات عقلی، و استدلال‌های عقلی محض و نیز

تجربه توجه داشت. او معتقد بود که عقل میتواند وجود خدا و نفس مجرد غیرمادی انسان و اختیار او را اثبات کند. البته او دیگر به

عالم عقل به عنوان یک عالم برتر و متعالی در جهان، عقیده ای نداشت و عقل را صرفاً همان دستگاه تفکر و استدلال به حساب می‌آورد

که می تواند ابزار شناخت انسان قرار بگیرد.

۱۴- ارسطو قوه عقل را بر اساس کاری که انجام می دهد به دو قسمت تقسیم کرده است، آنها را نام برده و تعریف کنید.
پاسخ:

عقل نظری: عقل از آن جهت که درباره اشیا و موجودات و چگونگی آنها بحث می کند .
عقل عملی: عقل از آن جهت که درباره رفتارهای اختیاری انسان و بایدها و نبایدهای او بحث می کند.

۱۵- جایگاه عقل را در دوره "اول" و "دوم" حاکمیت کلیسا و مسیحیت در اروپا، با یکدیگر مقایسه کنید.
پاسخ:

در دوره اول حاکمیت مسیحیت در اروپا، بزرگان کلیسا دخالت و چون و چرا کردن عقل را عامل تضعیف ایمان می دانستند. حتی آن را امری شیطانی می پنداشتند و می گفتند ایمان قوی از آن کسی است که در برابر چون و چراهای عقل بایستد؛ اما در دوره دوم حاکمیت کلیسا، حکمای مسیحی تحت تأثیر مطالعه کتابهای ابن سینا و ابن رشد و سایر فیلسوفان مسلمان به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند که به تدریج به گسترش عقل گرایی و عقب نشینی اندیشه های دینی انجامید.

۱۶- از نظر آگوست کنت، اعتبار عقل فلسفی و جایگاه آن در تاسیس فلسفه چیست؟
پاسخ: آگوست کنت، عقل فلسفی و کار عقل را در تاسیس فلسفه کاملاً ذهنی خواند و گفت که نگاه فیلسوفان به جهان و هستی ناظر بر واقعیت نیست؛ بلکه ساخته ذهن آنان و حاصل تأملات ذهنی است.

۱۷- جایگاه عقل در «دوره اول حاکمیت مسیحیت» در اروپا چگونه بود؟ توضیح دهید.
پاسخ: در دوره اول حاکمیت کلیسا، بزرگان کلیسا دخالت و چون و چرا کردن عقل را عامل تضعیف ایمان می دانستند و حتی برخی از آنها عقل را امری شیطانی می پنداشتند. اما در دوره دوم کلیسا حکمای مسیحی تحت تأثیر فلاسفه ی مسلمان به عقل و تبیین عقلانی مسایل دینی روی آوردند.

۱۸- این که «انسان باید قانون را رعایت کند.» به کدام فعالیت عقل مربوط می شود؟
پاسخ: عقل عملی

۱۹- توجه فلاسفه مسیحی در دوره دوم حاکمیت کلیسا به تبیین مسائل دینی با روش عقلانی، چه نتیجه مهمی به دنبال داشت؟
پاسخ: این توجه با مبانی اولیه کلیسای کاتولیک سازگاری نداشت، منجر به حاکمیت عقل در مقابل دین شد. در رنسانس سبب شد تا عقل جای دین را بگیرد و دین را در حاشیه قرار داد.

۲۰- نظر کانت را در مورد «کارکرد عقل» شرح دهید.

پاسخ: به نظر کانت مفاهیمی مانند وجود، ضرورت، امکان و علیت، ساختار ذهن انسان اند. عقل و ذهن، اشیاء خارجی را در این ساختار درک می کند او عقل را به امری بدل کرد که مفاهیم ذهنی را شناسائی می کند.

۲۱- جایگاه عقل نزد فیلسوف تجربی فرانسیس بیکن چگونه است؟
پاسخ:

بیکن روش تجربی را بهترین روش برای پیشرفت زندگی بشر می دانست. از فلاسفه می خواست از بت هایی که فلاسفه قدیم برای ما ساخته اند دست بردارند و بیش از گذشته بر تجربه تکیه کنند.

درس هشتم (عقل در فلسفه - قسمت دوم)

الف) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد:

- ۱- عقل به عنوان ابزار شناخت، در ابتدای کودکی به صورت یک استعداد وجود دارد که باید با تربیت و تمرین به فعلیت برسد.
- ۲- حکمای ایران باستان خدای جهان آفرین را «مزدا» می نامیدند.
- ۳- این که یک استاد ریاضی «هر مسئله‌ی ریاضی را جلوی او بگذارند، به راحتی حل می کند.» مربوط به عقل بالمستفاد است.
- ۴- از نظر فلاسفه‌ی مسلمان فقط استدلال عقلی نیست که ما را به حقیقت می رساند.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید :

- ۵- از نظر فارابی و ابن سینا، اولین مخلوق خدا "....." نام دارد.
- ۶- برخی جریان های مخالف عقل در جهان اسلام ، معتقد بودند که استفاده از روش های عقلی در مسائل کاربردی ندارد.
- ۷- مرحله ای را که در آن ، عقل هیچ ادراک عقلی ندارد، اما استعداد درک معقولات را دارد، عقل می نامند.
- ۸- فیلسوفان مسلمان، اساس پذیرش هر اعتقاد و آئینی را می دانند.

ج) گزینه مناسب را انتخاب کنید :

- ۹- از نظر فیلسوفان مسلمان، عقل در کدام مرحله آمادگی دریافت علم را پیدا می کند؟ (۱:عقل بالملکه ۲:عقل بالقوه)
- ۱۰- در اندیشه حکمای ایران قدیم ، (۱: مزدا ۲:لوگوس) همان خداوند است .

د) پاسخ کوتاه دهید:

- ۱۱- هر یک از موارد زیر با کدام مرتبه از مراتب عقل انسان مطابقت دارد؟
 - ۱) درک این امر که یک چیز نمی تواند هم باشد و هم نباشد.
 - ۲) تسلط بر دانش های کسب شده و استفاده از آن ها.
 - ۳) کسب دانش های جدید با تمرین و تکرار.

پاسخ :

- ۱- عقل بالملکه ۲- عقل بالمستفاد ۳- عقل بالفعل

و) به سوال های زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱۲- چهار مورد از ویژگی های موجودات عالم عقول از نظر فلاسفه الهی را بنویسید.
پاسخ : موجوداتی کاملاً روحانی / غیر مادی / فوق عالم طبیعت اند / فیض خداوند از طریق آنها به عوالم دیگر می رسد / عالم عقول را تشکیل می دهند.

۱۳- دو شکل مخالفت با عقل را در جهان اسلام بنویسید .

ک پاسخ :

۱- تنگ و محدود کردن دایره اعتبار و کارآمدی عقل در عین پذیرش آن

۲- مخالفت با فلسفه و منطق تحت عنوان دستاوردی یونانی و غیر اسلامی

۱۴- با توجه به نظر فیلسوفان مسلمان درباره «عقل فعال» به دو سوال زیر پاسخ دهید :

الف) وظیفه آن چیست ؟

ب) مقام آن نسبت به انسان مانند چه چیز است ؟

ک پاسخ : الف : واسطه فیض وجود ب : آفتاب به چشم

۱۵- تفاوت «عقل هیولانی» و «عقل بالفعل» را توضیح دهید.

ک پاسخ :

اولین مرحله عقل بالقوه یا عقل هیولانی نام دارد و آن هنگامی است که انسان هیچ ادراک عقلی ندارد، اما او استعداد و آمادگی

درک معقولات را دارد، به طور مثال، نوزادی که تازه متولد شده، گرچه استعداد نوشتن را دارد اما نمی تواند چیزی بنویسد.

عقل بالفعل: در این مرحله، عقل شکوفا شده و به فعلیت رسیده، با تمرین و تکرار دانشهایی را کسب کرده است.

۱۶- ضمن تعریف "عقل بالملکه" و "عقل بالمستفاد" تفاوت آن ها را توضیح دهید.

ک پاسخ :

عقل بالملکه: در این مرحله عقل مفاهیم و قضایای بدیهی را درک می کند مثلاً می داند که یک چیز نمی تواند هم باشد و هم نباشد و

آمادگی دریافت علم را پیدا می کند.

عقل بالمستفاد: در این مرحله انسان به طوری بر دانش هایی که کسب کرده مسلط است که از هر کدام که بخواهد می تواند استفاده

نماید؛ مانند یک استاد ریاضی که هر مسئله ریاضی را جلوی او بگذارند، به راحتی حل می کند.

۱۷- از نظر فیلسوفان مسلمان، نام دیگر "عقل هیولانی" چیست؟

۲- عقل بالقوه

۱- عقل بالفعل

۱۸- از نظر فیلسوفان مسلمان، تمام ادراک ها و دانش های انسان به کمک کدامیک از عقول عالم عقل حاصل می شود؟ شرح

دهید .

ک پاسخ :

عقل فعال- این عقل عامل فیض رسانی به عقل انسان ها است؛ یعنی به واسطه این عقل است که انسان مفاهیم کلی را می فهمد. البته

این مدد رسانی در باطن وجود انسان صورت می گیرد و برای خود انسان محسوس نیست.

۱۹- به چه دلیل برخی جریان های فکری در جهان اسلام، در عین پذیرش عقل، دایره اعتبار و کارآمدی آن را محدود می کردند؟ توضیح دهید.

پاسخ:

جریان ها می کوشیدند نشان دهند که برخی روش های عقلی در مسائل دینی کاربردی ندارند و کسانی که از این روش ها استفاده می کنند، مرتکب خطا می شوند و به دین آسیب می رسانند.

۲۰- سه مورد از عوامل زمینه ساز حیات عقلی که در قرآن کریم و رفتار و گفتار رسول خدا (ص) مشاهده می شود را بنویسید.

پاسخ:

ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خردورزی - تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خردورزی - تکریم و احترام پیوسته عالمان - طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی - مذمت پیوسته نادانی و جهل - دعوت به یادگیری علم و دانش ملت های دیگر

۲۱- از نظر ابن سینا و فارابی اولین مخلوق خداوند چه نام دارد و دارای چه ویژگی هایی است؟

پاسخ:

عقل اول : اولین مخلوق- روحانی و غیر مادی- فوق عالم طبیعت- واسطه فیض رسانی

۲۲- کسانی که در جهان اسلام با فلسفه مخالفت می کردند، چه دلیلی برای این نظر خود داشتند؟

پاسخ: دلایل آنها این بود که دانش فلسفه از یونان وارد جهان اسلام شده است و دربردارنده عقاید کسانی مانند سقراط و افلاطون و ارسطو است و این عقاید با عقاید اسلامی سازگار نیست.

۲۳- به ترتیب «درک مفاهیم و قضایای بدیهی» و «کسب دانش ها» به کدام مرحله از مراحل رشد و تکامل عقلی انسان مربوط است؟

پاسخ: ۱-عقل بالملکه ۲-عقل بالفعل

۲۴- از نظر فلاسفه اسلامی، عقل فعال چه وظیفه ای دارد؟ آن را توضیح دهید.

پاسخ: واسطه فیض وجود / تمام ادراک ها و دانش های انسان به مدد این عقل صورت می گیرد. به واسطه این عقل است که انسان مفاهیم کلی را می فهمد و درک می کند. البته این مدد رسانی برای خود انسان محسوس نیست.

۲۵- فیلسوفان مسلمان راه رهایی از احساس تعارض میان «یافته های عقلی» و «داده های وحیانی» را چه می دانند؟

پاسخ: در این قبیل موارد باید تلاش علمی خود را افزایش دهیم و از دانش دیگران بهره ببریم تا بتوانیم خطای خود را اصلاح نموده و از گمان این تعارض رهایی یابیم.

۲۶- از نظر فلاسفهٔ مسلمان علاوه بر استدلال عقلی، دو روش دیگری که ما را به حقیقت می‌رسانند، چیست؟

ک پاسخ: شهود - وحی

۲۷- فارابی عقل فعال را به چه چیزی تشبیه کرده است و چرا؟

ک پاسخ: به آفتاب تشبیه کرده زیرا عقل فعال برای انسان درست مانند آفتاب است نسبت به چشم که عامل بینایی می‌شود یعنی عقل فعال با افاضه‌ی خود در قوه عقل آدمی، سبب فعالیت عقلی و ادراک حقایق می‌شود.

الف) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد:

- ۱- مدینه فاضله مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول هستند و به فضایی آراسته اند که مجموعه مدینه را به سوی سعادت میبرد. مهمترین تفاوت آن با مدینه جاهله در هدف آن ها است.
- ۲- اولین فیلسوف مشهور مسلمان حدود قرن دوم هجری، فارابی بود.
- ۳- تعریف حیات عقلی: وقتی که مردم یک جامعه به عقل تفکر و اندیشه توجه کنند به طوری که عقلانیت جزء فرهنگ عمومی جامعه شود.
- ۴- حیات عقلی مسلمانان از قرن دوم هجری منجر به حیات فلسفی گردید.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:

- ۵- از دیدگاه فارابی، مهم ترین تفاوت مدینه فاضله با مدینه جاهله، در آن است.
- ۶- کتب فراوانی از زبان های و و در زمینه های و در نهضت ترجمه، ترجمه شد.
- ۷- یکی از مترجمان معروف دوران نهضت ترجمه، نام داشت.
- ۸- فلسفه اسلامی از همان آغاز سرشتی داشت و متکی بر آرای بود.
- ۹- تعریف ابن سینا از حکمت: «..... استدلالی و فکری که انسان عالم، وجود را آن چنان که هست به وسیله این فن به دست می آورد و را به کمال می رساند.»

ج) به سوال های زیر پاسخ کامل دهید:

پاسخ:

- ۱۰- درباره "حکمت مشاء" به سؤالات زیر پاسخ دهید.
الف) موسس آن در جهان اسلام چه کسی بود؟
ب) متکی بر آرای کدام فیلسوف یونانی بود؟

پاسخ: الف) فارابی ب) ارسطو

- ۱۱- اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه ی سیاسی چیست؟

پاسخ:

اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه ی سیاسی این است که « انسان موجودی مدنی بالطبع» است و به حسب فطرت و طبع خود به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هم نوعان خویش زندگی کند.

۱۲- بر اساس نظر فارابی هدف مدینه فاضله و مدینه جاهله را مقایسه کنید.
پاسخ : هدف مدینه فاضله: رسیدن به سعادت / هدف مدینه جاهله: سلامتی جسم و فراوانی لذت

۱۳- دو مورد از ویژگیهای رئیس مدینه فاضله را از نظر فارابی نوشته و بیان کنید که این ویژگی ها در چه کسانی وجود دارد؟
پاسخ :

روحی بزرگ و سرشتی عالی داشته باشد - به عالترین درجات تفکر و تعقل رسیده باشد - می تواند احکام و قوانین الهی را دریافت کند. در پیامبر و امامان

۱۴- از نظر فارابی دو وجه تشابه مدینه فاضله را با بدن سالم انسان بنویسید:
پاسخ :

زیرا هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن را به نحو احسن انجام می دهد و همانطور که در بدن انسان، برخی از اندامها بر برخی تقدم دارند، برخی از اعضای جامعه نیز بر برخی تقدم دارند .

الف) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد:

- ۱- از نظر ابن سینا، برخی امور در جهان مصداق شر و بدی هستند.
- ۲- کتاب «قانون» ابن سینا، یک دایره‌المعارف عظیم علمی و فلسفی است.
- ۳- از نظر قطب الدین رازی، اساس و بنیان حکمت اشراق، کشف و شهود است.
- ۴- از نظر شیخ اشراق هر واقعیتی "نور" است، اما نه نور مطلق، بلکه درجه ای است از نور.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید :

- ۵- سهروردی در کتاب "حکمه الاشراق"، از شیوه فراتر رفته و حکمت اشراقی را پایه گذاری میکند.
- ۶- سهروردی کسانی را که هم به صور برهانی به کمال رسیده اند و هم به اشراق و عرفان دست یافته اند، «.....» می نامد.
- ۷- ابن سینا آخرین دیدگاه‌های خود در باب حکمت و فلسفه را در کتاب «.....» بیان کرده است.
- ۸- شیخ اشراق، خالق هستی را نور محض می داند و او را می نامد.

ج) گزینه مناسب را انتخاب کنید :

- ۹- در فلسفه سهروردی، عالم ماده (۱- مغرب کامل ۲- مغرب وسطی) نام دارد.
- ۱۰- سهروردی در فلسفه خود از مفهوم (۱: نور ۲: وجود) استفاده می کند.

د) به سوال‌های زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱۱- با توجه به نظر ابن سینا درباره طبیعت، به دو سوال زیر پاسخ دهید.

الف) تعریف طبیعت:

ب) علت نامگذاری آن:

پاسخ:

الف) طبیعت مرتبه ای از هستی است که رو به سوی مقصدی خاص دارد و این مقصد در ذات عالم طبیعت است.

ب) علت نامگذاری این عالم به طبیعت بدان جهت است که اجزاء این عالم هر کدام طبع و ذات خاصی دارند که منشا حرکات و تغییرات اجزا و افراد عالم طبیعت می باشد. خود این عالم نیز به عنوان یک (کل) طبع و ذاتی دارد که منشا و مبدا حرکات و تحولات آن است.

۱۲- اصطلاحات زیر را از نظر سهوردی تعریف کنید.

الف) مشرق جهان:

ب) حکیم متأله:

ک پاسخ:

الف) مشرق جهان: نور محض یا محل فرشتگان مقرب است.

ب) حکیم متأله: کسانی که هم در صور برهانی و هم در اشراق و عرفان به کمال رسیده اند.

۱۳- از نظر ابن سینا علت نام گذاری عالم ماده، به "عالم طبیعت" چیست؟

ک پاسخ: بدان جهت است که اجزای این عالم هر کدام طبع و ذات خاصی دارند که منشأ حرکات و تغییرات اجزاء و افراد عالم طبیعت می باشد. خود این عالم نیز به عنوان یک کل طبع و ذاتی دارد که منشأ و مبدأ حرکات و تحولات آن است.

۱۴- با توجه به آیه شریفه (إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ)، توضیح دهید که به نظر ابن سینا، چگونه طبیعت شناسی می تواند دانشمند و محقق را به خشوع و خشیت در پیشگاه حق تعالی برساند؟

ک پاسخ: از نظر ابن سینا، تأمل در رابطه طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا در کنار تحقیق در روابط میان پدیده ها دانشمند و محقق را از ظاهر پدیده ها عبور می دهد و به باطن آن ها می رساند.

۱۵- ابن سینا چگونه وجود شر و بدی را در عالم هستی تبیین می کند؟ به اختصار بنویسید.

ک پاسخ: از نظر ابن سینا، شرور در عالم طبیعت در یک نظام کلی جهانی تاثیر مثبت دارند و به کمال نهایی طبیعت کمک می کنند به همین جهت با نگاه کردن به بخش کوچکی از جهان طبیعت نمی توان درباره آن داوری کلی کرد.

۱۶- سهوردی اصطلاح «حکیم متاله» را برای چه کسانی به کار می برد؟

ک پاسخ: آنان که هم در صور برهانی به کمال رسیده اند و هم به اشراق و عرفان دست یافته اند و بهترین دسته به حساب می آیند.

۱۷- با توجه به فلسفه سهوردی به سوال های زیر پاسخ دهید:

الف) نام عالم ماده یا جهان تاریکی در جغرافیای عرفانی او چیست؟

ب) تعبیری که برای خداوند به کار برده است، چه می باشد؟

ج) کسی که هم در صور برهانی و هم در عرفان سرآمد است، چه نام دارد؟

ک پاسخ: الف) مشرق کامل ب) نورالانوار ج) حکیم متاله

۱۸- تعریف «طبیعت» از نظر ابن سینا چیست؟

ک پاسخ: طبیعت مرتبه ای از هستی است که رو به سوی مقصدی خاص دارد و این مقصد در ذات عالم طبیعت است. (و از آن جدایی ناپذیر است).

۱۹- از نظر ابن سینا تامل در رابطه طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا چه تاثیری بر فرد دانشمند و محقق دارد؟

پاسخ: از نظر ابن سینا تامل در رابطه ی طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا، دانشمند و محقق را از ظاهر پدیده ها عبور می دهد و به باطن آنها می رساند و آنها را به خشوع و خشیت در برابر حق می رساند.

۲۰- به چه دلیل فلسفه اسلامی، از آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت؟

پاسخ: به واسطه تاثیر فراوان فلسفه ارسطویی بر فیلسوفان مسلمان

۲۱- هر یک از موضوعات زیر در کدام کتاب ابن سینا مطرح است؟

الف) آخرین دیدگاه های ابن سینا در حکمت

ب) فرهنگ نامه پزشکی

پاسخ: الف) اشارات و تنبیهات

ب) قانون

۲۲- در جغرافیای عرفانی مکتب اشراق، مقصود از «مغرب کامل» و «مغرب وسطی» چیست؟

پاسخ: از نظر سهروردی، مغرب کامل جهان تاریکی یا عالم ماده است که بهره ای از نور ندارد - مغرب وسطی در میان مشرق محض و مغرب کامل قرار دارد که در آن نور و ظلمت به هم آمیخته اند.

الف) تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط می باشد:

- ۱- بنیادین ترین اصل فلسفی ملاصدرا، «اصالت وجود» می باشد.
- ۲- از نظر ملاصدرا "وجود" اصیل است و واقعیت خارجی، مابازاء و مصداق "وجود" می باشد.
- ۳- در اندیشه ملاصدرا، ترکیب نور قوی با تاریکی، سبب ایجاد نور ضعیف می شود.
- ۴- از نظر معتقدین به اصالت ماهیت، وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی و اعتباری است.
- ۵- از نظر ملاصدرا، وجود حقیقی واحد است، پس جایی برای تکثر واقعی در عالم وجود ندارد.

ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید :

- ۷- (وجود) که محور فلسفه مشایی و (نور) که اساس فلسفه اشراقی بودند، در فلسفه به هم رسیده و یکی شدند.
- ۸- دوره متقدم در فلسفه از قرن تا قرن هجری است.
- ۹- فلسفه در همان ابتدا رقیبی به نام داشت.
- ۱۰- دو تن از فیلسوفان صفوی عبارتند از و
- ۱۱- مهم ترین و مشهورترین اثر فلسفی ملاصدرا نام دارد.

ج) گزینه مناسب را انتخاب کنید :

- ۱۲- کدام گزینه از آثار ملاصدرا می باشد؟
 - ۱- الشواهد الربوبیه
 - ۲- عدل الهی
- ۱۳- از نظر ملاصدرا، واقعیت خارجی مابازاء و مصداق (۱: وجود ۲: ماهیت) است.
- ۱۴- ملاصدرا اصل «وحدت حقیقت وجود» را در فلسفه خود از چه طریقی برای دیگران اثبات کرد؟
 - ۱: برهان فلسفی
 - ۲: سلوک عرفانی
- ۱۵- مباحث «علم النفس» و «معاد» در کتاب اسفار اربعه ملاصدرا، با کدام سفر عرفانی مطابقت دارد؟
 - ۱- سفر در خلق با حق
 - ۲- سفر خلق به حق

د) به سوال های زیر پاسخ کامل دهید:

۱۶- اصالت ماهیت و اصالت وجود را تعریف کنید و یک فیلسوف از طرفداران هر یک از این دو نظریه را نام ببرید.
ک پاسخ:

اصالت ماهیت: از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، «ماهیت» است که اصیل و واقعی است و واقعیت خارجی مابه ازاء و مصداق ماهیت است و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی (و اعتباری) است - میرداماد معتقد به اصالت ماهیت بود.

اصالت وجود: از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، وجود است که اصیل و واقعی است. واقعیت خارجی، مصداق و مابه ازاء وجود است. پس وجود است که اصیل است نه ماهیت - ملاصدرا اصالت وجودی بود.

۱۷- در فلسفه ملاصدرا با توجه به اینکه هستی، یک حقیقت واحد است، تعدد و تکثر در عالم چگونه تبیین می شود؟ (بدون ذکر تشبیه)

ک پاسخ: اصل مراتب داشتن وجود از نظر ملاصدرا با اینکه هستی یک حقیقت واحد است اما این حقیقت واحد دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. وجود که حقیقت واحدی است در تجلیات و ظهورهای خود دارای مراتبی می شود.

۱۸- از نظر ملاصدرا اختلاف موجودات، ناشی از چیست؟ تشبیه او را در این زمینه بنویسید.
ک پاسخ:

با اینکه هستی یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. در مقام تشبیه، این حقیقت واحد مانند یک کانون نور درخشان است که اشعه آن به میزانی که از کانون دور می شود، ضعیف و ضعیف تر می شود.

۱۹- سفر عرفانی "در خلق با حق" با کدام مبحث کتاب اسفار اربعه ملاصدرا تطبیق دارد؟
ک پاسخ: با مبحث علم النفس و مراحل شکل گیری آن تا رسیدن به مرحله معاد

۲۰- با بیان نظر ملاصدرا و میرداماد در زمینه مبحث "اصالت وجود و اصالت ماهیت" تفاوت دیدگاه آن دو را شرح دهید.
ک پاسخ:

از نظر میرداماد آن امر واقعی و خارجی مصداق ماهیت است نه وجود؛ یعنی آنچه واقعی است ماهیت است؛ پس اصالت با ماهیت است و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی و اعتباری است. اما ملاصدرا نظر دیگری ابراز کرد و گفت از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، وجود است که اصیل و واقعی است. واقعیت خارجی، مابازاء و مصداق وجود است.

۲۱- سفر عرفانی "از حق به سوی خلق همراه با حق"، با کدام مبحث کتاب اسفار ملاصدرا تطبیق می کند؟
ک پاسخ:

افعال خداوند و ربوبیت و حکمت الهی

۲۲- اصل مراتب داشتن وجود را در فلسفه ملاصدرا، با ذکر تشبیهی که او به کار برده است، توضیح دهید.
ک پاسخ: از نظر ملاصدرا با این که هستی یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد، دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. به کانون نور درخشانی تشبیه شده است.

۲۳- مقصود از سفر «از خلق به حق» در عرفان چیست؟ کدام مبحث کتاب اسفار ملاصدرا با این بخش مطابقت دارد؟
ک پاسخ: در این سفر سالک می کوشد از طبیعت و عوالم ماورای طبیعت عبور کند و به حق واصل شود و میان او و خدا حجابی نباشد- مباحث عمومی فلسفه

۲۴- طبق «اصل مراتب داشتن وجود» در حکمت متعالیه، کثرت و اختلاف موجودات چگونه تفسیر می شود؟
ک پاسخ:

از نظر ملاصدرا با اینکه هستی یک حقیقت واحد است، اما دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. یعنی در تجلیات و ظهورهای خود دارای مراتبی است و هر مرتبه‌ای از وجود به میزان درجه وجودی خود ظهور آن حقیقت واحد و یگانه است.

۲۵- دو مورد از منابع حکمت متعالیه را نام ببرید.
ک پاسخ:

- ۱- فلسفه مشاء، به خصوص اندیشه‌های مستدل و قوی ابن سینا
- ۲- حکمت اشراق، اندیشه‌های شیخ شهاب الدین سهروردی
- ۳- عرفان اسلامی، به خصوص اندیشه‌های محیی الدین عربی
- ۴- تعالیم قرآن کریم و احادیث منقول از رسول خدا

۲۶- ملاک فلسفی بودن یک متن و سخن، از نظر ملاصدرا چیست؟ توضیح دهید.
ک پاسخ: میزان و ملاک فلسفی بودن یک متن یا سخن، این است که اولاً هر مبحثی که طرح می کند، به موضوع فلسفه، یعنی وجود و مسائل بنیادی آن، مربوط باشد و ثانیاً متکی بر عقل و استدلال عقلی باشد و نه شهود قلبی یا بیان نقلی و قرآنی.

۲۷- «فارابی و ابن سینا» به ترتیب مربوط به کدام دوره از تاریخ فلسفه‌ی اسلامی هستند؟
ک پاسخ: دوره متقدم - دوره میانی

۲۸- نظر «میرداماد» در مورد بحث اصالت یا اعتباری بودن وجود و ماهیت را بیان کنید.
ک پاسخ: میرداماد معتقد است آن امر واقعی و خارجی، مصداق ماهیت است نه وجود، یعنی آنچه واقعی است، ماهیت است نه وجود. (پس اصالت با ماهیت است) و وجود، صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی و اعتباری است.

الف) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید :

- ۱- علامه طباطبایی روش تفسیری قرآن به قرآن را از استاد خود آموخت.
- ۲- حاصل مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبایی چه کتاب‌هایی است ؟
الف)
ب) (.....)
- ۳- دو کتابی که علامه طباطبایی برای تدریس فلسفه در دو سطح نوشتند، عبارت بود از: و

ب) گزینه مناسب را انتخاب کنید :

- ۴- هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کرده و در مقابل آن بنویسید.
الف) اغراض ارسطوی فی کتاب مابعدالطبیعه	۱) افلاطون
ب) اشارات و تنبیهات	۲) فارابی
ج) نویسنده پاورقی‌های اصول فلسفه و روش رئالیسم	۳) استاد مطهری
د) رسالت تشیع	۴) آخرین دیدگاه‌های ابن سینا
	۵) حاصل مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبائی

۵- هر یک از گزاره‌های سمت راست با کدام گزینه در سمت چپ، ارتباط دارد؟ (دو گزینه در سمت چپ اضافی است)

الف) کتابی که برای تدریس فلسفه در سطوح اولیه است .	۱- عقل بالمستفاد
ب) مرحله‌ای از عقل که به کسب دانش‌ها می‌رسد.	۲- اصول فلسفه و روش رئالیسم
ج) کتابی برای ارائه فلسفه اسلامی بر اساس نگاه تطبیقی	۳- بدایه الحکمه
د) مرحله‌ای از عقل که استفاده ماهرانه استاد ادبیات از فنون شعر را نشان می‌دهد.	۴) عقل فعال
	۵) نهایه الحکمه
	۶) عقل بالفعل

ج) به سوال های زیر پاسخ کامل دهید:

۶- در مورد علامه طباطبایی به دو سوال زیر پاسخ کوتاه دهید:

الف) نگاه تطبیقی به فلسفه ویزگی کدام یک از آثار علامه است؟

ب) علامه روش تفسیر آیه به آیه قرآن را از چه کسی آموخت؟

ک پاسخ:

الف) اصول فلسفه و روش رئالیسم

ب) میرزا علی آقا قاضی

۷- کسانی که به سبک زندگی معیوب و ناسالمی رسیده‌اند، چه نظام فکری و عملی را انتخاب کرده‌اند؟ توضیح دهید.

ک پاسخ: برخی از افراد در انتخاب ریشه درخت و پایه نظام فکری خود دچار خطا و اشتباه شده و ریشه‌ای ناکارآمد و ناسالم در

زمین زندگی قرار داده‌اند و در نتیجه، به یک سبک زندگی معیوب و ناسالم رسیده‌اند.

۸- با توجه به الگوی نظام فکری و عملی، سبک زندگی آن دسته از افرادی که در حال پیشرفت هستند را توضیح دهید.

ک پاسخ: کسانی که وارد عرصه تفکر شده و دارای افکار فلسفی هستند، اما هنوز آن افکار فلسفی به خوبی در آنها شکل نگرفته و

هنوز نمی‌توانند میان آن افکار و مسائل زندگی ارتباط برقرار کنند. اینان، گاهی براساس افکار خود تصمیم میگیرند و گاهی بیرون از

آن. اینان در حال رشد و پیشرفت هستند.

۹- دو مورد از اقدامات علمی و فرهنگی علامه طباطبایی را نام ببرید.

ک پاسخ: تدریس فلسفه ناظر بر مسائل روز فلسفی - احیای تدریس و تفسیر قرآن کریم - ارتباط با مراکز دانشگاهی و فرهنگی -

تربیت شاگردان

۱۰- سبک زندگی افرادی که به نظام فکری سالم و استواری دست یافته‌اند را توصیف کنید.

ک پاسخ: گروهی از افراد، هم ریشه درخت فکری خود را به درستی انتخاب کرده‌اند و پایه‌های استواری برای نظام فکری خود

ساخته‌اند و هم با دقت و تأمل فراوان و با عقلانیت بالا، شاخ و برگ‌های سالم و قوی و استواری از آن ریشه استخراج کرده‌اند.